

Nr 451.

Godkänd av första kammaren den 29 juni 1943.

Godkänd av andra kammaren den 29 juni 1943.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44 jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 234.)

Till KONUNGEN.

I propositionen nr 316 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över social-, finans- och jordbruksärenden för den 21 maj 1943, föreslagit riksdagen att

dels till Kostnader för överflyttning av arbetskraft å beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44 under femte huvudtiteln uppföra ett förskottsanslag av 50,000,000 kronor,

dels till Prisclearing för fodermedel m. m. å samma beredskapsstat under nionde huvudtiteln uppföra ett förskottsanslag av 40,000,000 kronor,

dels — med bifall till ovan omförmälda förslag — godkänna upprättat förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med iakttagande av vad i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 21 maj 1943 anförts fastställa denna beredskapsstat eller viss del därav att lända till efterrättelse såsom förskottsstat från och med ingången av budgetåret 1943/44 samt att ställa å förskottsstaten uppförda anslag till vederbörande myndigheters förfogande,

dels ock medgiva, att de i beredskapsstaten angivna anslagsbeloppen må överskridas, under förutsättning att Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall inom tjugo dagar sammanträda.

Vidare har riksdagen till behandling förehaft två likalydande motioner, I: 321 och II: 454, vari hemställts, »att riksdagen med anledning av propositionen nr 316 hävdar den uppfattningen den förut gjort gällande i skrivelser nr 55 och fattar de beslut, som därav kunna föranledas».

I skrivelser nr 55 anmälde riksdagen, att riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 3 medgivit, att å förskottsstaten för försvarsväsendet för budgetåret 1942/43 finge å driftbudgeten under femte huvudtiteln upptagas ett nytt anslag å 40,000,000 kronor till åtgärder för reglering av arbets-

marknaden. Det förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44, som Kungl. Maj:t i nu förevarande proposition framlagt, upptager — förutom anslag för ändamål för vilkas tillgodoseende anslag uppförts å den för innevarande budgetår godkända beredskapsstaten i dess ursprungliga utformning — jämväl ett anslag för samma ändamål, som avsetts skola tillgodoses med förenämnda anslag å 40,000,000 kronor. Anslaget har benämnts kostnader för överflyttning av arbetskraft och med ett belopp av 50,000,000 kronor uppförts under femte huvudtiteln.

I sin förenämnda skrivelse framhöll riksdagen, att de ändamål, för vilkas tillgodoseende anslaget till åtgärder för reglering av arbetsmarknaden äskats, enligt riksdagens mening vore av den art, att det borde ifrågasättas, huruvida utgifterna skulle bestridas från anslag å förskottsstat för försvarsväsendet.

I nu förevarande proposition har chefen för finansdepartementet i anledning av riksdagens förenämnda uttalande till behandling upptagit frågan om avgränsningen av de ändamål, för vilka anslag böra upptagas å beredskapsstat för försvarsväsendet. Departementschefen har därvid framhållit, bland annat, att utformningen av stadgandet i § 63 regeringsformen i och för sig kunde ge utrymme för olika tolkningar. På i propositionen anförda skäl har departementschefen ansett klart, att grundlagen icke hindrar utan tvärtom förutsätter, att vissa civila ändamål tillgodoses från försvarsberedskapsstaten. Departementschefen har i propositionen närmare berört frågan, vilka dessa civila ändamål enligt grundlagsstadgandets principer kunna anses vara, samt därvid funnit en restriktiv ståndpunkt böra intagas och att regeln bör vara, att anslag uppföras endast för sådana civila ändamål, som måste tillgodoses vid krigsfara eller krig. Erfarenhetsmässigt äro dessa ändamål enligt departementschefens mening av vissa i propositionen angivna huvudtyper. Detta är också de ändamål som enligt departementschefen tillgodoses av de civila anslag som finnas uppförda på nu gällande förskottsstat.

I motionerna I:321 och II:454 har givits uttryck åt den uppfattningen, att lydelsen av § 63 regeringsformen icke lämnar stöd för den vidsträckt användning av försvarsväsendets beredskapsstat för civila ändamål, som departementschefens ställningstagande skulle innebära.

Även riksdagen är av den åsikten, att man bör intaga en restriktiv ståndpunkt till frågan vilka civila ändamål enligt grundlagsstadgandet böra tillgodoses från anslag, uppförda å beredskapsstat för försvarsväsendet. Med hänsyn härtill har riksdagen funnit — även om praktiska synpunkter åberopats för ett motsatt ställningstagande — att vissa av de civila anslag som upptagits å det föreliggande förslaget icke böra uppföras å beredskapsstat för försvarsväsendet utan å allmän beredskapsstat. Till frågan vilka av de anslag av civil natur som upptagits å förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för nästa budgetår i enlighet härmed böra överföras till allmän beredskapsstat, är riksdagen icke beredd att nu taga ställning. På grund härav har riksdagen ej heller ansett sig böra vidtaga någon ändring av nämnda förslag. Riksdagen förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t vid uppgörande av

förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1944/45 beaktar vad riksdagen anfört.

Den av chefen för socialdepartementet verkställda beräkningen av förskottsanslaget till kostnader för överflyttning av arbetskraft har icke givit riksdagen anledning till erinran, varför riksdagen bifallit den äskade medelsanvisningen.

De framlagda beräkningarna av medelsbehovet under budgetåret 1943/44 för prisclearing för fodermedel m. m. hava icke heller givit riksdagen anledning till erinran. Riksdagen har alltså å beredskapsstat för nästa budgetår uppfört för här ifrågavarande ändamål ett förskottsanslag av 40,000,000 kronor.

I fråga om övriga å beredskapsstaten uppförda anslag har riksdagen icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagen har emellertid i detta sammanhang velat framhålla angelägenheten av att under nuvarande förhållanden endast sådana utgiftsändamål tillgodoses med anlitan- de av de å beredskapsstaten under fjärde huvudtiteln uppförda anslagen som sammanhänga med rådande beredskap såväl i fråga om löpande utgifter som utgifter av engångskaraktär.

Vad departementschefen anfört i de delar, om vilka riksdagen icke särskilt yttrat sig, har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels till Kostnader för överflyttning av arbetskraft å beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44 under femte huvudtiteln uppfört ett förskottsanslag av 50,000,000 kronor;

dels till Prisclearing för fodermedel m. m. å beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44 under nionde huvudtiteln uppfört ett förskottsanslag av 40,000,000 kronor;

dels godkänt det vid statsrådsprotokollet för den 21 maj 1943 fogade förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44;

dels bemyndigat Kungl. Maj:t att med iakttagande av vad i statsrådsprotokollet anförts fastställa denna beredskapsstat eller viss del därav att lända till efter rättelse såsom förskottsstat från och med ingången av budgetåret 1943/44 samt att ställa å förskottsstaten uppförda anslag till vederbörande myndigheters förfogande;

dels ock medgivit, att de i beredskapsstaten angivna anslagsbeloppen må överskridas, under förutsättning att Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall inom tjugo dagar sammanträda.

Stockholm den 29 juni 1943.

Med undersåttlig vördnad.
